

PEDRES DE LA MEMÒRIA – STOLPERSTEINE

Víctimes del franquisme a les Illes Balears – Mallorca

BIOGRAFIES

ARTÀ

Llorenç Muntaner Riera, *Pintat*

Empresonat al castell de Bellver el 15 d'agost de 1936, hauria estat tret el 6 de març de 1937 i assassinat als 30 anys, possiblement a Porreres. Era fill de Miquel Muntaner, assassinat el 23 d'agost de 1936, i germà de Maria, empresonada a Manacor entre el 17 d'agost i el 7 de novembre de 1936. Llorenç *Pintat* havia estat fundador el 1931 de l'Aliança Obrera Artanenca i un dels onze empresonats pels fets d'octubre de 1934. Posteriorment va ser president de la Joventut Socialista. Hom ha contat —i un membre de la família ho té per cert— que l'endemà del seu assassinat quan al matí sa mare va obrir la porta de la casa va trobar sobre el portal la roba del seu fill tacada de sang.

Joan Escanellas Moll, *Tet i Rei*

Un dels dirigents històrics de l'obrerisme artanenc, va presidir la primera Junta de la Federació Obrera, constituïda el gener de 1909. Conrador de professió, des de la constitució del Centre Republicà Federal d'Artà, després Acció Republicana i finalment Esquerra Republicana Balear, va ser membre de les successives juntes directives. El 1936 va ser membre de la Junta Gestora del Front Popular amb el carrer de primer tinent de batle. El 20 d'agost de 1936, amb 70 anys d'edat, va ser assassinat a un dels horts de Sos Sanxos per un escamot falangista artanenc que ja una setmana abans l'havia perseguit a trets sense que l'aconseguissin abatre.

Bartomeu Ginard Genovard, *Butler*

Va formar part dels que, avisats que l'endemà els detindrien, la nit de Sant Jaume de 1936 es dispersaren per les muntanyes. Ell s'hauria fet mal a un peu i fou traslladat a Artà. Quan acabà la convalescència anà el 10 de setembre, amb 22 anys, amb son pare a la finca de na Marranxa on l'esperava emboscat un grup de feixistes que li dispararen per l'esquena. La ferida no el va matar i després d'un llarg itinerari que no s'ha pogut aclarir bé va morir —segons la versió oficial, qüestionada si no desmentida— a Manacor. Altres veus han assegurat que fou acabat de matar a les immediacions del coll d'Artà i enterrat per allà, possiblement en un forn de calç o en un xaragall prop de la carretera. El 2020 s'excavà un dels forns de calç on hom preveia localitzar-ne les despulles, però el resultat va ser negatiu.

Vicenç Miquel Piris, *Pirris*

Membre històric de l'obrerisme i l'esquerra política d'Artà és considerat l'enllaç entre les primeres generacions i els qui protagonitzaren els fets d'octubre de 1934 i els del Front Popular de les eleccions de 1936. Ocupà càrrecs en la Federació

Obrera i el 1920 va ser detingut, amb Joan Escanellas Moll, a rel d'una visita d'un dirigent de la UGT. El febrer de 1922 va signar una carta publicada a *El Obrero Balear* en què acusava Pere Morell i Olesa de caciquisme i de prendre represàlies contra ell i altres dos obrers per haver votat la candidatura contrària a la maurista. Emigrà a l'Argentina i en tornar el trobam com a membre de l'Aliança Obrera i com a vicepresident de l'Agrupació Socialista. El 1934 va ser un dels onze empresonats pels fets del 6 d'octubre. Va formar part de la Junta Gestora del març de 1936. Detingut el 23 de setembre, passà per diverses presons. El 6 d'octubre de 1937 va ser tret de Can Mir i conduït, possiblement a Porreres on, als 58 anys d'edat, hauria estat assassinat amb Llorenç Muntaner Riera.

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Jaume Carrió Bauzà

Nat a Manacor, vivia a Son Carrió. Era zelador de l'ajuntament i afiliat a Esquerra Republicana Balear, estava casat i tenia 33 anys. Diuen que es suïcidà després de conèixer l'assassinat de la seva dona. Altres versions indiquen que els feixistes el varen penjar perquè algunes persones varen veure el cos i tenia les mans fermades a l'esquena.

Magdalena Bassa Galmés

Nascuda a Manacor el 1908, jornalera, casada i amb fills. Fou detinguda després del reembarcament de les tropes del capità Bayo (3-4 de setembre de 1936) per un grup de falangistes que cercaven el seu marit. Fou assassinada a Son Coletes (Manacor) el 4 de setembre de 1936.

Guillem Pascual Llodrà

Nascut el 17 de juliol de 1903 a Sant Llorenç. Estava afiliat a Esquerra Republicana Balear i a Societat Obrera. Fou acusat de promoure una vaga de treballadors del camp. Detingut el 26 de setembre de 1936, fou enviat a la presó de Manacor. L'assassinaren el 11 de maig de 1937. Tenia 34 anys.

Miquel Riera Parera

Nascut a Sant Llorenç el 10 de febrer de 1887. Era membre d'Esquerra Republicana Balear. Durant el desembarcament del capità Bayo, com molts altres veïnats, pujà al telègraf per veure els vaixells que desembarcaven. Un testimoni diu que encoratjar als avions republicans que els sobrevolaven. Detingut el 25 de setembre, fou assassinat l'onze de maig de 1937.

Llorenç Llull Duran

Va néixer a Sant Llorenç el 5 d'agost de 1900. Estava afiliat a Esquerra Republicana Balear. Era germà de Joana, Guillem, Joan i Jaume, de clara significació política d'esquerres. El detingueren junt amb el seu cunyat, tot i que ell va poder fugir. Llorenç va ser assassinat sense judici el 24 d'agost de 1936, a l'edat de 36 anys.

ALGAIDA

Joan Llompарт Garau, *de Can Puig*

Va néixer a Algaida el 27 d'agost del 1903. De ben jove parteix a França per motius de feina. Durant els primers mesos del conflicte, comença a col·laborar amb els maquis, a la resistència francesa. Els motius que l'impulsen a fer-ho no són ideològics ni polítics, sinó de sentiment de deute al poble que l'ha acollit. És detingut el 13 de maig de 1944, interrogat i torturat. Davant el seu mutisme, és empresonat i, posteriorment, traslladat al camp d'extermini de Buchenwald, conegut per la seva crueltat. El mes de setembre el transporten al camp satèl·lit de les mines de sal de Plömnitz (a Turíngia). És alliberat el 14 d'abril de 1945 per l'Armada dels Estats Units. En Joan va aconseguir reconstruir la seva vida, establint-se definitivament al poble d'Annemasse (França), on teixí una forta amistat amb altres camarades alliberats, militant activament a l'*Association nationale d'anciennes déportées*. Va morir el desembre de 1980.